

ODNOSI KOSOVA I SRBIJE I BEZBEDNOST U JUGOISTOČNOJ EVROPI

– „SWOT” ANALIZA MOGUĆIH REŠENJA –

1) Očuvanje statusa quo / odlaganje rešenja problema

Prednosti

- Političke elite bi neko vreme trebalo da budu manje orijentisane na rešavanje sukoba, a više na pokušaje rešavanja stvarnih problema svojih zajednica;
- Manje pažnje međunarodne zajednice i dodatno vreme za sazrevanje i oblikovanja ideja za rešenje;
- Ovim rešenjem bi na izvestan period bili izbegnuti ozbiljni konflikti, što bi omogućilo da se snaga usmeri na postizanje većeg političkog, ekonomskog i institucionalnog razvoja. Tako bi se dobilo na vremenu dok se ne nađe stabilno rešenje i dok političke ideje ne sazru i ne uobliče se.

Slabosti:

- Održavanje ili čak pogoršavanje već poremećenih međuetničkih odnosa zbog namera političkih elita obe strane da ojačaju ili učvrste svoje pozicije; održanje nacionalističkih lidera i nacionalnih politika na vlasti, veće prepreke pomirenju i jačanju međuetničkih odnosa i multikulturalizma;
- Pogoršanje odnosa sa međunarodnim institucijama i opadanje njihove spremnosti da rade na rešenju;
- Međunarodne institucije bi smanjile svoj angažman zbog prolongiranog trajanja perioda bez ikakvog rešenja, i zbog opšte neizvesnosti i ponašanja aktera, nedostatka ideja za rešenjem problema usled neispunjavanja tačaka Briselskog sporazuma, promenjenog pristupa SAD, protivljenja Rusije zapadnoj politici;
- Usporena izgradnja institucija na obe strane i dalje povećanje nepoverenja stanovništva u njihovu efikasnost;
- Neizvesnost, političke i bezbednosne pretnje usled nedostatka finalnog rešenja u smislu uticaja na regionalni poredak i bezbednost;
- Negativan ekonomski razvoj i zaostajanje;
- Razvoj situacije u kojoj bi ljudi napuštali određene oblasti ili bi čak bili naterani da ih napuste.

Mogućnosti

- Kreiranje probnog perioda, pokretanje novih mogućnosti i pripremanje obe strane za dijalog, pregovore i konačni dogovor, uključujući i kreiranje svesti i volje za zaključivanjem dogovora;
- Pokretanje novih ideja i oblikovanje rešenja u aktivnoj saradnji sa organizacijama međunarodne zajednice i njihovim predstavnicima (velike sile, EU, susedi);
- Region bi dobio vreme da podigne nivo bezbednosti i stabilnosti, kao i da radi na oblikovanju konačnog dogovora;
- Mogućnost da se osnaži prisustvo Srbije na Kosovu;
- Snaženje nacionalnog ujedinjavanja i identiteta u celokupnoj srpskoj, ali i albanskoj populaciji;
- Republika Srpska će pažljivo pratiti pristup Srbije, podržavajući sve ono na šta bi Srbija pristala.

Opasnosti:

- Masovna pomeranja stanovništva – Srbi sa juga Kosova na sever, a Albanci u suprotnom smeru;
- Produženo stanje u kom se ne uspostavljaju dobri diplomatski odnosi i saradnja, bilo sa Kosovom usled nepriznavanja od strane nekih regionalnih zemalja, bilo Srbije sa onima koji su priznali nezavisnost Kosova;
- Započinjanje ili obnavljanje zamrznutog konflikta kao stalne pretnje regionalnoj bezbednosti;
- Pogoršanje međuetničkih odnosa i slabljenje osnova za poboljšanu saradnju, onemogućavanje procesa pomirenja;
- Prelivanje konflikta na druge zemlje (Makedonija, BiH), nastanak novih konflikata, nastojanja u BiH da se postigne nezavisnost kantona ili obnova hrvatske republike Herceg-Bosne u obliku „trećeg entiteta” u BiH;
- Opstajanje ili čak pojačavanje aktivnosti organizovanih kriminalnih grupa;
- Odlazak Srba sa Kosova;
- Opstajanje zamrznutog konflikta na period neizvesne dužine.

2) Promene granica Srbije i Kosova / razmena teritorija

Prednosti

- Pобољшanje života običnog stanovništva;
- Povećanje stepena regionalne bezbednosti i stabilnosti;
- Unapređenje političkog sistema;
- Podizanje nivoa svesti stanovništva o kritičkom mišljenju i njegov uticaj na razvoj demokratije;
- Jasnija politika i jačanje odgovornosti lokalnih institucija za unutrašnju stabilnost i razvoj;
- Efikasnija borba protiv organizovanog kriminala, posebno protiv korupcije;
- Veća povezanost kosovsko-albanske zajednice sa Srbijom;
- Srbija i Kosovo ne bi blokirali jedno drugo na putu ka EU.

Slabosti

- Nezadovoljstvo stanovništva na obe strane usled osećaja nedovršenog rešenja i propuštene prilike;
- Rešenje ostvareno uz posredovanje i sve veći pritisak EU.

Mogućnosti

- Snaženje uloge oba entiteta u regionalnim i međunarodnim odnosima postignuto kroz duži period stabilnosti i odsustvo razloga za čvrste i otvorene konflikte;
- Dobra osnova za izgradnju poverenja, pomirenja i pristupa zasnovanog na multietničnosti;
- Održavanje unutrašnje i spoljašnje bezbednosti i stabilnosti;
- Stabilan razvoj (ekonomski, društveni, obrazovni...) i razvoj skladnog ekonomskog prostora;
- Prihvatanje rešenja od strane suseda, relaksacija i razvoj odnosa u smislu pokretljivosti ljudi;
- Povećanje političke stabilnosti;

- Izbegavanje dodatnih pojašnjavanja i pozivanja na Badinterovo pravilo da su granice bivših jugoslovenskih republika državne granice;
- Snaženje evropskog puta za obe strane i brži proces usaglašavanja u cilju ubrzanog približavanja političkih entiteta EU;
- Stabilizacija i obezbeđivanje života Srba na Kosovu;
- Povećanje političke stabilnosti, koja bi bila osnova za smanjenje organizovanog kriminala;
- Moguća priznanja od strane većine zemalja i punopravno članstvo Kosova u UN.

Opasnosti

- Potencijalno izbijanje novih konflikata – međuetnički odnosi bi i dalje bili napeti;
- Drugi nepriznati entiteti bi pokušali da na osnovu ovog primera na silu iznude nove obavezujuće sporazume;
- Unutrašnji napadi opozicije na politička rukovodstva;
- Crtanje novih etničkih granica bi moglo da izazove druge etnicitete na Balkanu da otvore pitanje mnogih granica u regionu;
- Opstajanje političkih osnova za nacionalističke jastrebove i ekstremnu i fundamentalističku retoriku;
- Zamrznuta komunikacija i integracija (gubljenje poverenja u Briselski proces);
- Primer za Republiku Srpsku i druge podržavne entitete u regionu da je razgraničenje moguće.

3) Normalizacija odnosa zasnovana na pravno-obavezujućem sporazumu koji bi se postigao u tekućim pregovorima Srbije i Kosova uz posredstvo EU

Prednosti

- Stabilizacija međuetničkih odnosa zasnovana na dugoročnim održivim odnosima;
- Postizanje esencijalne pune slobode kretanja, otvaranje ekonomije, tržišta i trgovine.

Slabosti

- Nijedna strana neće uzeti rešenje kao zaključeni proces, sve tradicionalne tenzije i nestabilnost bi ostale kao upozoravajuća činjenica;
- Zbog postojećih odnosa, međuetničke odnose bi i dalje karakterisao manjak poverenja;
- Multietničnost ne bi donela multikulturalnost;
- Neizvesno trajanje dogovorenog rešenja.

Mogućnosti

- Povećanje stabilnosti u Srbiji, na Severu Kosova i na celom Kosovu;
- Mogućnost za međuetničku saradnju;
- Integracija Srba sa Severa Kosova u politički sistem Kosova;
- Uveriti Republiku Srpsku i druge podržavne entitete u regionu da je prihvatljivo samo međunarodno prihvaćeno rešenje.

Opasnosti

- Obnavljanje sukoba u slučaju narušavanja međuetničkih odnosa;
- U slučaju nedostatka dobre volje rešenja ne bi bila implementirana;
- Rešenje može biti predstavljeno kao stvaranje „Republike Srpske na Severu Kosova”.

Prof. dr Miloš Šolaja, Univerzitet u Banja Luci, Fakultet političkih nauka